

Nimityspirskettä

Kevätlukukaudelle 1988 osuu se vaihe, jolloin maahamme luodut neljä ensimmäistä kirjastotieteen ja informatiikan professoritason virkaa ovat ensimmäistä kertaa samaan aikaan pysyvästi täytetyt. Tampereen yliopiston kansleri nimitti YT Pertti Vakkarin apulaisprofessorin (kirjastotiede) virkaan 1. 1. 1988 lukien ja YT, FL Kalervo Järvelinin apulaisprofessorin (informatiikka) virkaan 1. 3. 1988 lukien. Åbo Akademien taloudellis-valtiotieteellinen tiedekunta totesi kokouksessaan 12. 2. 88 kirjastotieteen professorin viran ainoan hakijan YT Mariam Ginmanin omaavan virkaan vaadittavan pätevyyden ja asetti hänet ehdolle virkaan nimitettäväksi. Tätä kirjoitettaessa asia ei vielä ole ehtinyt edetä Tasavallan presidentin esittelyyn asti, edennee kuitenkin kevätlukukauden aikana. Toivotan kaikille kolmelle hyvää purjetuulta. God seglats!

Alamme ensimmäisen professorin viran ja Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen perustamisesta (1971) on ehtinyt kulua 16½ vuotta, viran pärskeisestä täytöstä 10 vuotta ja rapiat. Nyt täyttöön tulleet virat on perustettu vuosina 1982 ja 1983, joten täyttöön tarvittava aika on lyhentynyt 4½–5½ vuodeksi. Sinä aikana on Tampereella valmistunut neljä kirjastotieteessä ja informatiikassa väitellyttä tohtoria, lisäksi on Yhdysvalloissa kaksi suomalaista suorittanut sikäläisen tohtorintutkinnon. Tämä asiointi selittää sekä täyttöajan lyhenemistä että sen kuitenkin suhteellisen pitkää kestoa: kaikki ovat tarvinnut valmistautumisaikaa, sillä professoritason virkoihin vaadittavaa tieteellistä pätevyyttä ei yleensä saavuteta vain julkaisemalla väitöskirja, vaan edellytetään myös toinen mokoma tieteellistä julkaisutuotantoa näytöksi. Jatkoissa virantäytöt nopeutunevat lisää.

Virantäyttöihin tarvittussa valmistautumisvaiheessa Tampereen yliopiston kirjastotieteen apulaisprofessuuria hoitivat YT Tuula H. Laaksovirta, Pertti Vakkari ja YL Oili Kokkonen, informatiikan apulaisprofessuuria taas YL Maria Forsman, FM Aatto J. Repo ja Kalervo Järvelin. Åbo Akademissa professuuria hoitivat FL

Marita Rajalin, Mariam Ginman ja FT Torbjörn Söderholm. »Talkooväelleen» molemmat laitokset ovat lämpimän kiitoksen velkaa ja eiköhän kirjastotieteen ja informatiikan tiedeyhteisö yhdy vilpittömästi näihin kiitoksiin. Erityisesti on Tampereelta paikallaan mainita pisimmän työjakson tehneet Tuula H. Laaksovirta ja Kalervo Järvelin, jotka apulaisprofessuurin hoitamisen ohella saattoivat väitöskirjatyönsä valmiiksi. Molemmat väittelivät syksyllä 1986.

Kirjoitettuani »ulos» tuon viranhoitohistoriikin suupieliäni rupeasi nykimään, sillä muistin, että virkaanastujaisesityksessäni (Kirjastolehdi 10/79, s. 462–465) toivoin oppiaineen saavan pian toisenkin professoritason viran; silloisesta sanoituksesta paljastuu, että luulin pyytäväni paljon. Toivomus kuitenkin toteutui kaksinkertaisena. Siitä ansio kuuluu Tampereen yliopistolle, joka ei epäröinyt pari vuotta myöhemmin esittää perustettavaksi kaksi apulaisprofessorin virkaa, joksi tarve uudelleenarvioinnissa oli osoittautunut. Åbo Akademi huolehti samaan aikaan alan ruotsinkielisen professorinviran perustamiseen tähänneistä toimenpiteistä.

Kun 10 vuotta sitten aloitin työn Tampereen yliopistossa, kiireisin huomiota vaativa asia oli tietystikin paneutuminen opetukseen ja sen valmisteluun. Samalla pohdiskelin myös minäkalaiset tavoitteet asettaisin itselleni uudessa virassa. Melko pian käsityksekseni kypsyi ajatus, että eläkeiän häämöttäessä jo 11 vuoden päässä tärkeää ei olisi oman kilven kiillotus tutkimuksen saralla, vaan tärkeintä olisi sellaisten olosuhteiden luominen kirjastotieteen ja informatiikan laitokseen, että tieteenharjoitus voisi siellä kukoistaa ja yliopistolla olisi 11 vuoden päästä hyvä rekrytointipohja professorin virkaa seuraavan kerran täytettäessä. Minulle tärkeää tämän tehtävän suorittamiseksi olisi sekä omien tietojen kartuttaminen haltuuni uskotulla tieteenalalla että oman tiedekäsitykseni syventäminen. Jatkokoulutettavat olisivat tavaltaan opiskelutovereitani, mutta heidän tulisi tieteenharjoituksessa edetä minua pitemmälle ottaakseen kypsinä tutkijoina kantaakseen vas-

tuuta tieteenalasta 1990-luvun auetessa.

Tällaiset asiat eivät tietenkään toteudu yhden ihmisen hurskaista toivomuksista, vaan tarvitaan monen ihmisen vakavaa paneutumista tieteelliseen työhön sekä tässä nimenomaisessa tapauksessa aktiivisuutta, josta osa olisi panostettavissa opetusohjelman toteuttamiseen ja kehittämiseen. Valmiutta tarttua haasteeseen oli olemassa kuten alumpana sanotusta käy ilmi. Yksi valmiuden ilmauksista oli Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen, alan tieteellisen seuran perustaminen loppuvuodesta 1979. Sen tärkeä tehtävä on laajentaa keskustelupohjaa niin, että tieteenharjoittajat ja jatkokoulutettavat eivät eristy kuppikunniksi, vaan joutuvat kohtaamaan myös ammatinharjoituksesta ja tutkimukseen suuntautuneesta harrastuneisuudesta käsin nousevaa kysymyksenasettelua.

Yhdistyksen panosta tieteenalan ripeään kehitykseen 1980-luvulla ei sovi sivuuttaa huitaisemalla, olkoonkin, että sen vaikutusta on vaikea mitata. Sen sijaan Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen tuotosta on jo mahdollista mitata määrällisesti. Kymmenvuotiskautena 1978—1987 lisensiaatintutkintoja on valmistunut 0,8 kpl/v ja väitöskirjoja ensimmäisestä (1983) laskien samaten 0,8 kpl/v. Jos nykyisten jatko-opiskelijoiden suunnitelmat toteutuvat heidän laatimiensa aikataulujen mukaisesti, lisensiaatintutkintoja kertyy 1978—1988 peräti 1,3 kappaleen vuosivauhdilla ja väitöskirjakertymä säilyy ennallaan, 0,8 kpl/v.

Retrospektiivisessä tarkastelussa kirjastotiede ja informatiikka on jatkotutkintojen mää-

rän puolesta menestynyt Tampereen yliopistossa komeasti, myös vanhempiin yhteiskuntatieteisiin verrattuna. Tieteenalalla on imua — myös Åbo Akademiassa, jossa jatkokoulutus on vast'ikään alkanut. Imun syitä lienee useita. Yksi syy on aito pyrkimys selkiyttää tieteenalan ominaisluonnetta omakohtaisen tieteellisen työskentelyn keinoin, toinen taas pyrkimys lisätä ymmärrystä kirjasto- ja informaatiopalvelualasta omaleimaisena tiedonvälityskäytäntönä. Tällaisiin kahtalaisiin lähtökohtiin viittaavat myös tässä lehtemme numerossa julkaistavat tieteenalaa hahmottavat esitelmät ja puheenvuorot, jotka perustuvat Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen 24. 10. 87 pidetyn, »Kirjastotieteen ja informatiikan olemus»-otsikoidun lauantaiseinaarin aineistoon. Tällaista näkökulmien kahtalaisuutta olen valmis pitää enemmän hedelmällisenä rikkautena kuin köyhdyttävänä konfliktina.

Kevätlukukaudella 1988 vallitsee professoritason virkojen suhteen hiljaiselo — mitä nyt nimityspirskeitä pidetään. Suvantovaihe jää kuitenkin lyhytikäiseksi, sillä täytettäväksi tulevat tuota pikaa Oulun yliopistoon ensi syksynä perustettava professorin virka ja Tampereen yliopistossa eläkkeelle siirtymisen vuoksi vuodenvaihteessa vapautuva vastaava virka. Silloin on mahdollista saada laadullisia mittoja 1980-luvun jatkokoulutukselle ja tieteenharjoitukselle — ja uusia nimityspirskeitä.

Tampereella 1. 3. 1988

Marjatta Okko